

Rakkauden alkemia.

I. F. Häiritseenkö? Tekisi mieleni jutella kanssanne – tai oikeammin kuulla mielipiteenne asiasta, jota nykyään ahkerasti pohditaan teosofisissa piireissä. Tulen vastikään A:n luota, jonka kanssa olemme innokkaasti keskustelleet lemmestä, rakkaudesta ja avioliitosta. Hänen katsantokantansa on hyvin selvä, mutta en tiedä, miksikä se ei täysin tyydytä minua. Olen oikein kummallisella mielialalla tuon keskustelun johdosta. Luotan nyt siihen, että te osaatte minua – kuinka sanoisin – rauhoittaa.

Z. Olette tervetullut, mutta älkää odottako liikoja minulta. Kuka tietää, voiko minunkaan kantani teitä tyydyttää? – Teidän täytyy nyt ensin tehdä selkoa minulle A:n katsantokannasta.

I. F. Se on kylläkin helppoa. Hänen mielestään ei ole olemassa mitään rakkautta. Hän kutsuu sukupuolisuhdetta lemmeksi ja sanoo, että sekin on vain kauniimpi nimi sukuvietille. Hänen mielestään ei ole olemassa muuta kuin puhtaasti eläimellinen sukuvietti ja hän melkein nauraa avioliitolle, joka korottaa ihmisen eläimellisyyden jumalallisen pyhäksi asiaksi.

Z. Kyllä kuulen, että olette tyytymättömällä mielellä. Mutta mitä ystävänne A. sitten kutsuu rakkaudeksi? Täytyyhän teidän myöntää, että jos hän kutsuu erityistä asiaa lemmeksi, hän rakkaudella tarkoittaa jotakin muuta. Sillä ei hän suinkaan tahdo tehdä niin kaunista sanaa mitättömäksi?

I. F. No ei. Hän sanoo, että rakkaus, se on rakkaus kaikkiin ihmisiin erotuksetta. »Rakkaus ei omaansa etsi». Rakkaus on aina hyvä ja puhdas ja vapaa kaikesta aistillisuudesta, hän sanoo.

Z. No niin, silloinhan hänellä on hyvin kaunis käsitys rakkaudesta. Vai mitä?

I. F. Olkoon, mutta missä semmoisia ihmisiä on? Kuka osaa rakastaa kaikkia erotuksetta ja yhtä paljon? Ja joudummeko muut sitten kaikki eläimiksi? Olenko eläin, kun en rakasta kaikkia erotuksetta – kun en oikeastaan *rakasta* ketään? Ja vaikka rakastaisinkin jotakin ihmistä, olisin sittenkin A:n mielestä eläin!

Z. Te olette ankara johtopäätöksissänne, näen mä. A:lla on ilmeisesti hyvin ihanteellinen käsitys rakkaudesta.

I. F. Mutta sitä alhaisempi siitä, jota hän kutsuu lemmeksi. Vai onko ehkä teidän mielipiteenne sama kuin A:n?

Z. Ei ole. Luulen näkeväni, mitä siinä on vaillinaista.

I. F. No sepä jotakin. Nyt saan teidät puolelleni ja te annatte tukea minun sisäisimmälle tunteelleni. Sanokaa: onhan inhimillisessäkin rakkaudessa jotakin suurta ja pyhää, onhan se paljon muuta ja korkeampaa kuin eläimellinen vietti – eikö niin?

Z. Hm. »Inhimillinen rakkaus», niinkuin sanotte, on kai ainoa mitä on – mutta mitä pahaa on sukuvietissä?

I. F. Mitä tarkoitate? Nyt en ymmärrä.

Z. Sen arvaan. Tutkikaamme asiaa. Millä nimellä voisimme sopivasti kuvata A:n kantaa? Eiköhän nimellä »dualismi?» Hän tekee jyrkän eron sukuvietin (lemmen) ja rakkauden välillä – sukuvietti ja lempi on eläimellistä, rakkaus on puhdasta ja jumalallista. Niiden välillä ei ole siltaa. Jos ihminen on lemmen kahleissa, silloin rakkaus on hänelle vastenmielistä, epätodellista, pahaa; jos hän rakastaa kaikkia, silloin sukuvietti hänen mielestään on kaiken pahan alku ja juuri. Ettekö huomaa, että ystävänne A. ei ole yksin kannassaan? Että päinvastoin hänen katsantokantansa on verrattain yleinen, niin, että se melkein on meihin kaikkiin juurrutettu? Eikö uskontomme kutsu synniksi kaikkea, mitä kuuluu sukupuolielämän alalle? Yksin avioliitosta, jota kirkko muuten on julistanut pyhäksi, ajatellaan salassa ylenkatseellisesti. Tämä johtuu siitä, että uskonnollisten ihmisten puolelta kohdellaan rakkaus-elämää jonkinmoisella kammolla. Pidetäänhän synnillisenä ja maallisena sitä kaunokirjallisuutta, joka rakkautta ylistää. Tietysti vähän liioittelen, sillä onhan meidän päivinämme paljon vapaampiakin tuulahduksia liikkeellä. Mutta tärkeä on, että meillä on selvä kuva dualismista tällä alalla.

I. F. Teillä on tosiaan oikein. Mieleeni nousikin kysymys: kuinka nyt kristikunta niin selvästi uskoo näkevänsä pahan ja synnin, miksi on niin vähän hyvää olemassa? Miksi on niin vähän ihmisrakkautta, joka kuitenkin olisi ainoa puhdas hyve?

Z. Nytpä iskitte ytimeen! Siinä se juuri on. Kun pahan näkee, eikö silloin voisi sitä välttää? Eikö voisi hyvää tehdä?

I. F. Luonto kai on omaa tahtoa voimakkaampi, kuten apostolikin jo todisti.

Z. Ja luonto siis ehdottomasti »paha?» Tässä juuri piilee ihmisten sokeus. Kun eivät voi asioita muuttaa, olisi yhtä viisasta kutsua luontoa ja sen lakia »hyväksi». Mutta se olkoon heidän asiansa. Meidän on tutkiminen, miksi ei enemmän ihmisrakkautta ole, miksi ei ole enemmän hyvää?

I. F. Sanokaa te syy.

Z. Tietääkseni syy on juuri tuossa dualismissa, juuri siinä, että tehdään jyrkkä ero lemmen ja rakkauden välillä. Ja kun ei jakseta luontoa voittaa, on rakkauden ihanne saavuttamaton. Ajatelkaa nyt. Mikä on noitten dualistien käsitys rakkaudesta? Sanoitte jo äsken, että A:n mielestä rakkaus on puhdasta, epäitsekästä, ilman aistillisuutta, että rakkaus on yhtä suuri hyvyys kaikkia kohtaan. Mielestäni voisimmekin käyttää toista sanaa ilmaisemassa heidän rakkauskäsitettään: se sana on hyvyys. Hyvä ihminen on tosiaan aina hyvä. Hän on hyvä kaikkia kohtaan erotuksesta, ja pinnalta katsoen voisi sanoa, että hän rakastaa kaikkia. Mutta hyviä ihmisiä on kuten sanottu harvassa. Hyvyys tässä merkityksessä onkin vain erityisenlainen luonnonlaatu. Mutta mitä on rakkaus?

I. F. En tiedä, mitä määrittelyä te tähtäätte, mutta minun mielestäni rakkauden pitäisi olla jotain semmoista, joka minua täyttäisi. Jos minä rakastaisin kaikkia, pitäisi minun mielestäni *tuntea* sielussani sitä rakkautta.

Z. Te tavoittelette aivan samaa kuin minäkin. Rakkauden pitää olla jotain positivistia. Minulla onkin päässäni sattuva määrittely.

I. F. Mikä?

Z. *Rakkaus on yhteyden tunteen riemu.* Rakkaus kaikkia ihmisiä kohtaan ei ole ylimalkainen hyvyys, vaan sisällinen riemu siitä, että sielussaan on yhtä kaikkien kanssa. Ihmisrakkaus ei ole yksilön surullinen uhrautuminen ihmiskunnan puolesta, vaan hänen riemullinen yhtymisensä ihmiskunnan sieluun. Ihmiskunnan yhteinen kuninkaallinen sielu ottaa asuntonsa hänen sieluunsa ja haihduttaa kaiken itsekkyyden. Tai jos ette hyväksy mitään metafysiikkaa, sanokaamme vain, että rakkauden voidakseen nousta itsekkyyden yläpuolelle täytyy olla suurempaa riemua ja onnea ja tyydytystä kuin mitä personallinen itsekkyyys tarjoaa.

I. F. No niin, tämä on mielestäni aivan loogillista ja ymmärrettävää. Jos me todella tästä olisimme vakuutetut, ehkä sitten uskaltaisimme valita rakkauden lemmen asemesta käyttäkseni A:n sanoja.

Z. Ah, älkäämme ollenkaan vajotko tuohon turmiolliseen dualismiin! Luuletteko, että rakkauden korkein ihanne on otettavissa, saavutettavissa ilman muuta? Luuletteko, että on olemassa vain rajaviiva lemmen ja rakkauden välillä, että vain yhdellä askeleella voimme astua sen rajan poikki? Oi silloin te erehdytte. Sehän on juuri dualistien erehdys. He eivät näe siltaa. He eivät näe sitä pitkän pitkää tietä, joka johtaa lemmeistä rakkauteen. Dualistit unhottavat kehityksen lain. Ja kuitenkin kehitys, samalla kun se on luonnon tosiasia, yksin selittää hyvän ja pahan arvotuksen. Kehityksen kannalta hyvä ja paha ovat suhteellisia käsitteitä, kehityksen kannalta ei ole olemassa mitään ehdottomasti pahaa, sillä hyvä on kaiken päämäärä, hyvä vie kaikesta lopullisen voiton.

I. F. Niin, niin, näin minäkin ajattelen ja olen aina ajatellut. Ja sentähden inhimillinenkin lempi eli rakkaus, kuinka nyt sitä nimitämme, on väliaste kaikkein korkeimpaan.

Z. Jaa, taikka sen esimaku – taikka itse tuo korkein!

I. F. Kuinka?

Z. Rakkaus on yksi, vaikka sen muodot vaihtelevat. Rakkaus on sukuvietin salaisuus, rakkaus on lemmein. Rakkaus on korkein ja alin. Rakkaus on taivas ja helvetti.

I. F. Nyt teidän täytyy selittää tarkemmin.

Z. Ettekö muista, että joku runoilija on sanonut: kuinka voi koko maailmaa rakastaa se, joka ei yhtä ole rakkaudessa syleillyt? Ettekö muista, että psalmisti sanoo: ja jos joudun alas helvettiin, oi jumalani, niin katso, sinä olet sielläkin? Ellemme tahdo olla dualisteja, jotka uskomme hyvää ja pahaan, täytyy meidän olla monisteja, jotka tunnustamme vain yhden voiman, yhden jumalan, yhden rakkauden. Ja silloin meidän täytyy oppia näkemään sitä rakkauden voimaa kaikkialla, kaikissa sen ilmennysmuodoissa. Jos nyt pidämme kiinni siitä, että rakkaus on yhteyden tunteen riemu, oivallamme – samalla kun näemme, ettemme tätä riemua tunne sen korkeimmassa, puhtaimmassa ja itsetajuisimmassa muodossa – oivallamme, että elämä vähitellen opettaa meitä sitä ymmärtämään ja tuntemaan, niin, että meidän itse täytyy sitä vähitellen itsellemme opettaa. Kuinka luulette nim. että luonto sille tajuntakeskukselle, jota nimitämme ihmiseksi, opettaa rakkauden suurta salaisuutta?

I. F. Kehittämällä vähitellen sitä tunnetta hänessä.

Z. Niin, ja muistakaa, että ihminen järjellisenä olentona on vapaa, joka merkitsee, että hänen itse täytyy voida nähdä, että se, mihin luonto tahtoo häntä viedä, on hyvä. Ja kun hän näkee, että luonnon tarkoitus on hyvä, silloin hän vapaasta tahdostaan auttaa luontoa ja jouduttaa kehitystään. Millä tavalla nyt luonto kehittää rakkauden tunnetta ihmiskunnassa?

I. F. Eiköhän elämän kokemusten kautta?

Z. Niin, ja niistä ensimmäinen on sukupuolinen himo, joka sokeana pakkona vetää ihmisyksilöä toisen luo, jotta molemmat yksilöt saisivat kokea yhteyden tunteen riemun. Eikö täten rakkaus ole salaisuus, joka piilee vietinkin takana? Kehityksen koulussa vietti puhdistuu, muodostuen lemmeiksi ja rakkaudeksi, joka ensin kohdistuu siihen yksilöön, joka oli riemun herättämisen välikappaleena, mutta sitten myös toisiin yksilöihin, lapsiin, vanhempiin, sukulaisiin. Mitä syytä meillä tältä kannalta katsoen on tuomita sukuviettiä pahaksi ja syntiseksi? Ja jos tähän väitätte, että on paljon ihmisiä, jotka eivät tahdo oppia luonnon tarjoomia läksyjä, vaan ainoastaan tahtovat nauttia, niin vastaan, että ihminen vapaana, järjellisenä olentona itse on oppiva näkemään, mikä on hyvä. Muuten minun täytyy tunnustaa, että oikeastaan uskon noiden ihmisten jo olevan verrattain harvassa. Emme enää elä sokean vietin ajassa. Me elämme nyt – jos tahdotte sanoa: lemme – eli yksilöllisen rakkauden ajassa ja jokaisen ihmisyksilön sydämessä elää jo uskollisen ja totisen inhimillisen rakkauden kaipuu.

I. F. Jos nyt ymmärrän teitä oikein, ette siis tahdo hylätä avioliittoa?

Z. Miksi avioliitto hylättäisiin?

I. F. Se kun on muka vanhanaikaista orjuutta, joka estää ihmisiä rakastamasta ja olemasta onnellisia.

Z. Niinkö? Minun ymmärtääkseni avioliitto on jotakin niin »uudenaikaista», että ihmiset tuskin vielä ovat oppineet sen läksyn ensimmäistä kirjaintakaan.

I. F. Sepä vasta oli mieluista kuulla. No, enpä varsin pelännytkään, että te olisitte noita kuvain särkijöitä. Mitä te siis ajattelette avioliitosta?

Z. Ajattelen, että samalla tavalla kuin vietti antaa meille aavistuksen yhteydentunteen riemusta, samalla tavalla yksilöllinen rakkaus opettaa meitä pitämään yhteydentunnetta puhtaana ja pysyväisenä. Kuinka luulette suuren mestarin voivan rakastaa ihmiskuntaa ja pysyä tajunnassaan ihmiskunnan yhteissielun tasolla, ellei hän olisi oppinut uskollisuuden ja luotettavuuden läksyä? Me elämme nyt yksilöllisen rakkauden ajassa ja yksilöllinen rakkaus on uskollisuuden riemu. Mutta uskollisuuden ulkonainen vertauskuva on avioliitto, ja sentähden avioliitto on ihmiskunnan nykyisen kehityskauden opettaja. Tietysti en puhu minkäänlaisista ulkonaisista menoista, kirkollisista tai muista, vaan itse avioliiton ideasta eli aatteesta niin sanoakseni. Emme vielä osaa rakastaa yksilöllisesti, me vasta sitä opimme. Sentähden sanoin, että avioliitto eli perhe-elämä, joka kaikissa sivistyksissä on ollut yhteiskunnallisen elämän perusta, on niin uudeanaikaista vielä, ettei voi olla puhettakaan sen hylkäämisestä. Vasta sitten kun osaamme *rakastaa* yhtä ihmistä, vapaudumme avioliiton laista ja alamme kulkea sitä tietä, joka kasvattaa meissä ihmisrakkautta. Vasta silloin kun osaamme rakkaudessa palvella yhtä ihmistä, alamme ymmärtää, että rakkaus ihmiskuntaan ei ole kylmää hyvyttä, vaan järjen tulesa kypsyyttä suurenmoista tunnetta, jonka valtavuutta tuskin osaamme

aavistaa. Tämä suuri rakkaus ei työnnä tieltään mitään muuta rakkautta, vaan nostaa, puhdistaa ja lisää kaikki mitä sen tielle sattuu. Sentähden yksilöllinen rakkaus ei ole ihmisrakkauden vastakohta eikä sen esimaku, vaan sama rakkaus pienemmässä muodossa. Ja käsi kädessä yksilöllisen rakkauden kanssa kasvaa rakkaus ihmiskuntaan. Teosofisella kielellä: rakkaus on itsessään kotoisin buddhiselta tasolta, mutta annettuna kolminaismaailmassa elävän ihmisen käteen, se astralimaailmaan heijastuu sukupuolihimona ja personallisen rakkauden kaipuuna ja kulkien mentalisen maailman valinkauhan kautta se yksilöllisen rakkauden muodosta kehittyä takaisin buddhisen rakkauden puhtaaksi kullaksi. Tämä on rakkauden alkemia.

I. F. Mitä siis sanotte, että ajattelevan ihmisen pitää tehdä? Mille kannalle hänen pitää asettua nykyisen avioliittojärjestyksen suhteen, joka julistaa pyhäksi semmoisenkin yhteyden, joka ei ole rakkaudelle rakennettu?

Z. Hänen täytyy tietysti kykynsä mukaan osottaa ihmisille, mikä ero on avioliiton periaatteen eli idean ja nykyisen järjestelmän välillä. Järjestelmällisiä muotoja voi aina väärinkäyttää, mutta ei koskaan aatetta, jos sen on ymmärtänyt; aatteen voi ainoastaan kieltää. Mitä taas valistuneen ihmisen omaan elämään tulee, hän pyrkii vapautumaan himon sokeudesta, tavoitellen yksilöllisen rakkauden kirkasta uskollisuutta.

I. F. Mutta kaikki onnettomat avioliitot ja kaikki pettymykset?

Z. Onnettomat avioliitot ovat väärälle pohjalle rakennetut; mutta voi onnetonkin liitto muuttua vastakohtakseen, jos järki saa muuttua himon rakkaudeksi. Entä pettymys? Pettymys on uskollisuuden koulua, sillä pettymys opettaa meitä kärsivällisiksi. Kyllä kuitenkin jokaista yksilöä odottaa sielu, joka häntä voi rakastaa – ellei tässä, niin jossain tulevassa elämässä.

I. F. Eikö pettymys opeta meille, että kaikki yksilöllinen rakkaus on turhaa ja että meidän on käännyttävä jumalan rakkauden puoleen ja opittava ihmiskuntaa rakastamaan ja säälimään?

Z. Jos pettymys on heräymystä. Mutta rakkaus ei synny katkeruudesta. Mestarin rakkaus on riemua ja se syntyy sielussa silloin, kun sielu tuntee, että se voi rakastaa yksilöllisestikin saamatta mitään vastarakkautta.

I. F. Siis teidän lopullinen mielipiteenne on se, että rakkaus ihmiskuntaan ei synny asketismin kautta, ei siten, että tukahdutamme ja kuoletamme kaikki personalliset tunteemme, vaan siten, että niitä kehitämme ja puhdistamme?

Z. Te olette käsittänyt minut aivan oikein. Tunnustan, että se on kantani. Tiedän, että se poikkeaa dualistien katsantokannasta, mutta minä uskon rakkauden alkemiaan. Uskon rakkauden kehitykseen. Uskon, että ihmisrakkaus puhkeaa sen sydämessä, joka osaa antaa elämänsä ja henkensä yhden ihmisen puolesta.

Pekka Ervast.